

i og dels til at timse Sigtemel over; men den kunde ogsaa bruges som Laag over Dejgtruget, eventuelt tillige over Bryggerkarret. Et Skæppemaal kunde anvendes til Tæjer og en Klyneløb som Sendekurv, ligesom et Sold brugtes til at lægge over en skruk Høne, der ikke skulde ruge.

Det er endelig Forfatterens store Fortjeneste, at han flittigt har samlet Benævnelserne paa de forskellige Løb-Genstande sammen fra Landets forskellige Egne. Som Folkemindeforsker hører han til de dygtigste herhjemme, og ingen har vel i vort Slægtled som han forstaaet at faa de firs-, halvfems- og hundredaarige Bønder og Bondekoner til at rykke ud med deres Viden. Deri har han et betydeligt Forspring for mange af os andre, der sysler med Redskabskultur — et Forspring, der er meget fremtrædende i nærværende Bog. Forfatteren har givet sig i Kast med en speciel Opgave, for hvis Løsning ingen som han havde Betingelser. Løb og Løbinding vil alene grundet paa dens Indhold af Oplysninger om Ting og Talemaader, der forsvinder, faa stedsevarende Betydning for Kulturforskningen.

Bogen fortjener at studeres flittigt paa vore Provinsmuseer, blandt hvilke det af H. P. Hansen ledede Herning Museum er et af de faa, hvor der er gjort en virkelig betydelig Indsats i Studiet af vor Folkekultur.

Axel Steensberg.

Slæder og Vogne.

Gösta Berg: Sledges and Wheeled Vehicles. Ethnological studies from the view-point of Sweden. Nordiska Museets Handlingar: 4. — Stockholm-Copenhagen.

Dr. Gösta Berg ved Nordiska Museet i Stockholm har til Emne for sin Disputats valgt et af Kulturforskningens mest centrale Spørgsmaal: Samfærdelsmidlernes Udvikling. Forfatteren har ikke haft til Agt at skrive et Leksikon over Fakta, men en videnskabelig Oversigt, der placerer de svenske Fænomener indenfor Emnet i deres internationale Sammenhæng og navnlig indenfor den nordeuropæiske Kulturzone. Denne, der menes oprindeligt at have været nær beslægtet med Nordasiens, kom allerede i Oldtiden ud for en kraftig og langvarig Paavirkning fra Middelhavskulturen. Dens Rester kan dog forventes at have levet videre i Periferien yderst mod Nord, og paa Grundlag af disse skal man kunne rekonstruere den oprindelige Kultur.

Allerede Dispositionen: Baadformede Slæder og Skindslæder, Opbyggede Slæder, Kaner, Kærrer og Slædekærrer, firhulede

Vogne, giver Læseren Indtryk af en skematisk Opfattelse af Begrebet Udvikling. Og ved Gennemlæsning af Bogen viser det sig snart, at Udviklingen følger den logiske Menneskehjærnes klare Baner. Alt lader sig faktisk rekonstruere med den største Sandsynlighed ved Hjælp af en Mængde ubekendte X'er. Undertiden lades Læseren i Uvished om Underbygningens Paalidelighed, som naar det forbliver unævnt, hvorvidt en Række Pollenanalyser af mosefundne Slædemeder er baseret paa Tørveprøver fra selve de paagældende Træstykker, eller de i Lighed med Svavarbo-Plovens er taget paa Findestedet. — I andre Tilfælde er Underbygningsmaterialet saa sparsomt og spredt, at man indenfor en hvilken som helst anden Videnskab end Ethnologien rimeligvis vilde undlade at fremsætte nogen Konklusion og nøjes med at pege paa Muligheder. Man behøver i den Forbindelse blot at gennemgaa Bogens iøvrigt udmærkede Kort over Fænomenernes Udbredelsesomraader i Sverige. — Endelig er der de Tilfælde, hvor Videnskabsmandens Indstilling overfor Tingene aabenbart er en ganske anden end den Bondes, der lod dem fremstille. Man behøver maaske ikke engang at være Bonde som Anmelderen for at indse, at det for Brugeren først og fremmest gælder om at fremstille en Genstand, der egner sig til det Arbejde, den skal udføre. Og det skulde derfor ikke virke overraskende, om denne Opgave — naar Betingelserne er ensartede — kan løses paa nogenlunde samme Vis efter forskellig Tid og Sted. Det er dette geografiske Islæt i Kulturudviklingen, hvis Betydning Gösta Berg advarer mod at overdrive. For ham er Kulturlaanet fra Folk til Folk det afgørende for Redskabernes Udseende.

Gösta Berg har med sin Bog forsøgt at rejse Spiret inden de sidste Murskifter er anbragt i Taarnet. Det kan være fristende, men bør kun gøres i populære Oversigter, hvor Lægmanden har Krav paa en Sammenhæng, selvom mange af Forbindelseslinjerne maatte blive problematiske. For Forskeren bliver det første Krav en nøjagtig og udførlig Beskrivelse og Registrering af Fænomenerne. Først naar dette er gjort, tør han forsøge at rekonstruere Sammenhængen. Dernæst maa det for ham være lige saa vigtigt at konstatere Mangel paa Kulturvandring som det modsatte. Og det maa være ham lige saa kært at konstatere en Udvikling fra sammensatte, »højtudviklede« Fænomener til usammensatte, »primitive« som i omvendt Retning. Hvad der for Øjeblikket haardest tiltrænges er Detailundersøgelser. Forfatteren omtaler selv Savnet af en Undersøgelse over Udbredelsesforholdet mellem Kærre og firhjulet Vogn i Europa i moderne Tid. Dette havde været en overkommeligere Opgave at tage fat paa. Der raader

aabenbart ogsaa nogen Forvirring angaaende dette Udbredelsesforhold i ældre Tid, og paa dette kunde en Gennemgang af de utallige middelalderlige Miniaturer, der i de senere Aar er blevet reproducerede, i nogen Grad raade Bod. Som Støtte for sin Antagelse, at den firhulede Vogn er ældre end Kærren, anfører Berg med J. Parkes som Kilde, at Vognen af sproglige Grunde maa antages indført til England fra Nederlandene i det 16. Aarh. Altsaa hører England til Kærrens oprindelige Udbredelsesomraade. Desværre nævner en af Berg gentagne Gange citeret Kilde, Cyril Fox, at firhulede Vogne afbildes i The Luttrell Psalter, der blev til i East Anglia o. 1340. Dette er kun et enkelt Eksempel paa, hvor usikker en vidtspændende Oversigts Slutninger bliver, saa længe Enkeltspørgsmaalene ikke er grundigt behand- lede.

Naar alt dette er sagt, maa det billigtvis fremhæves, at Gösta Bergs Værk gennem sin Rigdom af Sagoplysninger og Litteraturhenvi- sninger har bragt Forskningen et stort Skridt videre. Bedst kan Bogen sammenlignes med Paul Lesers »Die Entstehung und Verbreitung des Pfluges«, omend den ikke som denne gør Krav paa at være udtømmende for de fra Forfatterens Hjemland fjærnere liggende Egne. Der er en Del gode Tegninger i Teksten og en Rigdom af smukke Tavler med Fotografier.. En udførlig Litteraturfortegnelse afslutter Bogen (endog Konversationsleksikonet er med), men den erstatter ikke Savnet af et Sagregister.

Læsningen efterlader et levende Indtryk af, hvor langt videre Svenskerne er naaet i Indsamling og Registrering af Folkekulturoplysninger end vi. Maatte der ogsaa hos os findes Midler og skolet Mandskab til denne Indsamling, som maa ske i den ellefte Time.

Axel Steensberg.

Den nordiske Arkæologis Barndom.

Carl S. Petersen: Stenalder, Bronzealder, Jernalder. Levin & Munksgaard 1938.

Et af de yngste Skud paa de humanistiske Videnskabers ærværdige Træ er den forhistoriske Arkæologi, saa ung, at den vel knap endnu har fundet — og faaet — sin rette Plads blandt de beslægtede Discipliner, og dog saa gammel, at dens Oprindelse og første Udvikling maa siges at have betydelig Interesse.

I »Stenalder, Bronzealder, Jernalder« har Overbibliotekar, Dr. Carl S. Petersen skildret denne Udvikling, paa een Gang levende